

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра політології, історії і філософії**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**до виконання кваліфікаційної роботи
здобувачами вищої освіти
другого (магістерського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Політологія»
спеціальності 052 Політологія
галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки
(2024 рік набору)**

ПОЛТАВА – 2024

УДК 32-027.21:378.22

М 54

Методичні рекомендації до виконання кваліфікаційних робіт здобувачами вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-професійною програмою «Політологія» спеціальності 052 Політологія галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки (2024 рік набору). Полтава : ПДАУ, 2024. 41 с.

Укладачі: д. політ. н., професор, професор кафедри політології, історії і філософії Анастасія Некряч, к. політ. н., доцент, доцент кафедри політології, історії і філософії Сергій Приходько, к. іст. н., доцент, доцент кафедри політології, історії і філософії Світлана Макарець.

Рецензент: Остап'як Василь, професор кафедри публічного управління та адміністрування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, доктор політичних наук, доцент.

Методичні рекомендації до виконання кваліфікаційних робіт здобувачами вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-професійною програмою «Політологія» спеціальності 052 Політологія галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки (2024 рік набору) розглянуто та схвалено на засіданні кафедри політології, історії і філософії (протокол № 1 від 02 вересня 2024 р.).

Методичні рекомендації до виконання кваліфікаційних робіт здобувачами вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-професійною програмою «Політологія» спеціальності 052 Політологія галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки (2024 рік набору) розглянуті, схвалені та рекомендовані до видання радою з якості вищої освіти спеціальності «Політологія» (протокол № 1 від 02 вересня 2024 р.).

*© Полтавський державний аграрний університет
© Факультет обліку та фінансів*

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ВИМОГИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	6
1.1. Загальні положення	6
1.2. Вимоги до написання кваліфікаційної роботи	8
1.3. Вимоги до структури та оформлення реферату кваліфікаційної роботи	12
1.4. Керівництво кваліфікаційною роботою магістра	14
РОЗДІЛ 2. РЕКОМЕНДОВАНА ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ	15
РОЗДІЛ 3. РЕКОМЕНДОВАНА СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	16
РОЗДІЛ 4. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	17
РОЗДІЛ 5. ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	26
5.1. Підготовка кваліфікаційної роботи до публічного захисту та його організація	26
5.2. Підготовка електронної презентації кваліфікаційної роботи	29
5.3. Запобігання плагіату	31
5.4. Загальні критерії оцінювання кваліфікаційної роботи	31
ДОДАТКИ	35
Додаток А. Зразок заяви про затвердження теми кваліфікаційної роботи	35
Додаток Б. Формуляр заяви про затвердження теми кваліфікаційної роботи	36
Додаток В. Зразок титульної сторінки кваліфікаційної роботи	37
Додаток Г. Зразок завдання на кваліфікаційну роботу	38
Додаток Д. Орієнтовний зразок рецензії на кваліфікаційну роботу	40
Додаток Е. Форма Подання голові екзаменаційної комісії щодо захисту кваліфікаційної роботи	41

ВСТУП

Методичні рекомендації до виконання кваліфікаційних робіт здобувачами вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-професійною програмою «Політологія» спеціальності 052 Політологія галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки (2024 рік набору) розроблені для здобувачів вищої освіти СВО магістр спеціальності 052 Політологія та викладачів, які здійснюють керівництво виконанням кваліфікаційних робіт на здобуття СВО магістр зі спеціальності 052 Політологія, у відповідності до вимог освітньо-професійної програми «Політологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 052 Політологія галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки. Методичні рекомендації містять основні вимоги до змісту та оформлення кваліфікаційної роботи, організації її виконання, порядку захисту та оцінювання.

Кваліфікаційна робота, що виконується здобувачем вищої освіти, є складовою його атестації, підсумковою дослідницькою роботою, що дає змогу виявити рівень засвоєння теоретичних знань та практичної підготовки, здатність до самостійної роботи за обраною спеціальністю.

Виконання кваліфікаційної роботи при належній організації суттєво підвищує якість фахової підготовки магістрів політології, прищеплює навички самостійного вирішення важливих науково-практичних завдань. Ця форма атестації здобувачів вищої освіти є важливим чинником активізації їх самостійної роботи, в яку впроваджуються елементи наукового дослідження. Вона дозволяє краще підготувати молодого фахівця до самостійної роботи в умовах мінливого середовища, озброїти його новітніми науковими даними та досягненнями сучасного досвіду в умовах демократизації політичної системи як України, так й інших держав.

У процесі виконання кваліфікаційної роботи здобувачі вищої освіти зобов'язані максимально віддзеркалити набуті під час навчання теоретичні знання, вміння, поєднати їх з практикою діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування, аналізувати наукові, спеціальні та літературні джерела; узагальнювати інформацію та застосовувати сучасні методики наукових досліджень у вирішенні поставленої проблеми.

Основними нормативними документами для підготовки магістрів зі спеціальності 052 Політологія є такі загальноосвітні інструктивні документи, а також стандарти та положення ПДАУ:

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. №1556-VII (у редакції від 16.08.2024 р.). URL: <http://surl.li/zqlugu> (дата звернення 01.09.2024).
2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. №2145-VIII. (у редакції від 16.08.2024 р.). URL: <http://surl.li/ixnq> (дата звернення 01.09.2024).
3. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. №266 (у редакції від 21.12.2022 р.). URL: <http://surl.li/rsml> (дата звернення 01.09.2024).

4. Стандарт вищої освіти України: другий (магістерський) рівень, галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальність – 052 «Політологія» : Наказ Міністерства освіти і науки від 18.03.2021 р. № 329. URL: <http://surl.li/tvle> (дата звернення 01.02.2024).
5. Освітньо-професійна програма «Політологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 052 «Політологія» галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки. URL: <http://surl.li/cyaaxy>
6. Положення про атестацію здобувачів вищої освіти та екзаменаційну комісію в Полтавському державному аграрному університеті. URL: <http://surl.li/zlmexm> (дата звернення 01.09.2024).
7. Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в Полтавському державному аграрному університеті. URL: <http://surl.li/grjcgi> (дата звернення 01.09.2024).
8. Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному аграрному університеті. URL: <http://surl.li/beeca> (дата звернення 01.09.2024).
9. Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті. URL: <http://surl.li/tfomot> (дата звернення 01.09.2024).
10. Положення про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті. URL: <http://surl.li/uxelje> (дата звернення 01.09.2024).
11. Порядок перевірки академічних текстів на наявність текстових запозичень у Полтавському державному аграрному університеті. URL: <http://surl.li/qhzhma> (дата звернення 01.09.2024).

РОЗДІЛ 1

ВИМОГИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1.1. Загальні положення

Магістр – це освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується закладом вищої освіти у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми.

Магістерська робота є підсумковою кваліфікаційною роботою, яка дає змогу виявити рівень засвоєння здобувачами вищої освіти, які пройшли підготовку за освітньо-професійною програмою «Політологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 052 Політологія галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, теоретичних знань та практичної підготовки, здатність до самостійної роботи за спеціальністю на первинних посадах відповідно до узагальненого об'єкта діяльності. Кваліфікаційна робота є одним із видів індивідуальних робіт здобувача вищої освіти, оригінальним, завершеним науковим дослідженням у галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки та містить сукупність результатів, положень, що пропонуються для публічного захисту.

Мета кваліфікаційної роботи – розв'язання складних задач і проблем у сфері політики, що передбачає застосування теорій та наукових методів і характеризується невизначеністю умов і вимог.

Кваліфікаційна робота як метод оцінювання рівня якості підготовки має продемонструвати, що магістр політології володіє системою спеціальних знань, які здобуті у процесі навчання та практичної підготовки на рівні новітніх досягнень науки у предметній області діяльності, що є запорукою його наукового мислення та творчої професійної діяльності та вміє:

- розв'язувати спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері політики, що передбачає застосування теорій та наукових методів відповідної галузі, характеризується комплексністю та невизначеністю умов;
- працювати з інформаційними джерелами (законодавчими і нормативними документами, науковою спеціальною літературою, у тому числі виданою іноземними мовами, матеріалами Інтернету та Інтранету, даними звітності);
- викладати матеріал логічно та аргументовано;
- використовувати новітні дидактичні технології і методи;
- опанувати сучасні наукові методи для проведення теоретичних і емпіричних досліджень;
- використовувати набуті навички для розроблення пропозицій і обґрунтування рекомендацій з предмета дослідження;
- генерувати та обґрунтовувати гіпотези, ідеї, пропозиції у предметній сфері наукових досліджень;
- робити висновки щодо результатів проведених досліджень.

Виклад змісту кожного питання кваліфікаційної роботи має бути цілісним, логічним, доказовим і пояснювальним та науково аргументованим. Кваліфікаційна робота повинна відповідати таким вимогам і містити:

- системний аналіз проблеми відповідно до предмета наукового дослідження;

- реальні обґрунтовані пропозиції щодо розв'язання спеціалізованих завдань та проблем у сфері політики, актуальні для впровадження у практику;
- елементи наукової новизни з предмета дослідження;
- бути належно оформленою і мати всі необхідні супровідні документи.

Тема кваліфікаційної роботи має відображати проблематику у сфері політики і конструюватися на основі нормативного змісту підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованого у результатах навчання, що формують складові професійної компетентності магістра політології.

Кваліфікаційна робота виконується на основі поглибленого вивчення спеціальної вітчизняної і зарубіжної літератури, передового досвіду з обраної проблеми, а також результатів власних досліджень реальної проблеми у політичній сфері з метою вирішення визначених наукових та прикладних завдань у сфері майбутньої професійної діяльності.

Кваліфікаційна робота повинна містити результати власних теоретичних та прикладних досліджень.

Кваліфікаційна робота має бути написана державною мовою, науковим стилем, логічно й аргументовано.

Основні етапи підготовки та виконання кваліфікаційної роботи:

- вибір і затвердження теми роботи;
- складання і затвердження розгорнутого плану та завдання на кваліфікаційну роботу;
- збір, вивчення і опрацювання матеріалу, добір літературних джерел, підготовка й оформлення бібліографії;
- робота над змістом кваліфікаційної роботи, підготовка першого варіанту роботи, обговорення тексту з науковим керівником;
- доопрацювання тексту відповідно до зауважень і пропозицій керівника;
- узгодження остаточного варіанту кваліфікаційної роботи та оформлення її тексту;
- подання кваліфікаційної роботи на відгук наукового керівника та рецензента;
- захист кваліфікаційної роботи перед екзаменаційною комісією.

За структурою кваліфікаційна робота містить вступ, основну частину (3 розділи, кожний з яких може мати підрозділи), висновки, список використаних джерел, додатки.

Кваліфікаційна робота магістра виконується обсягом 3,0–3,5 авторських аркушів (54–60 сторінок), кількість використаних джерел – 60–70. До обсягу кваліфікаційної роботи не включають список використаних джерел та додатки. Допускається відхилення в межах $\pm 10\%$.

Оформлення кваліфікаційної роботи має відповідати загальним вимогам до наукових робіт згідно з державним стандартом ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки та техніки. Структура і правила оформлення». Під час складання списку використаних джерел необхідно дотримуватися національного стандарту ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

При написанні кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти повинен дотримуватись академічної доброчесності, а саме:

- здійснювати посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надавати достовірну інформацію про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність.

Порядок перевірки кваліфікаційних робіт на дотримання принципів академічної доброчесності та наявність запозичень з інших джерел регламентується «Порядком перевірки академічних текстів на наявність текстових запозичень у Полтавському державному аграрному університеті».

Здобувачі вищої освіти також пишуть реферат кваліфікаційної роботи, який містить загальну характеристику кваліфікаційної роботи (інформацію щодо структури, кількості додатків, ілюстрацій, таблиць, використаних джерел; обсяг кваліфікаційної роботи у сторінках) та стислий виклад основного змісту (за розділами), висновки, список публікацій здобувача та анотації (українською та однією з іноземних мов (переважно – англійською)). Обсяг реферату – до 4-х сторінок. Реферат подається з кваліфікаційною роботою до захисту.

Складовою реферату є анотація. Її обсяг складає до 800 знаків, зазначається прізвище та ініціали здобувача вищої освіти, назва кваліфікаційної роботи, основний зміст та результати дослідження. Ключові слова (слова специфічної термінології за темою, які найчастіше зустрічаються у кваліфікаційній роботі) наводяться у називному відмінку. Кількість ключових слів – 5–7. Анотація подається українською та однією з іноземних мов (переважно – англійською) і розміщується разом з ключовими словами.

Захист кваліфікаційної роботи відбувається прилюдно на відкритому засіданні екзаменаційної комісії.

1.2. Вимоги до написання кваліфікаційної роботи

Вибір теми кваліфікаційної роботи.

Тема кваліфікаційної роботи має відображати основну ідею, завдання, положення, які необхідно дослідити. Критерієм вибору теми дослідження є її актуальність щодо сучасних тенденцій розвитку науки і практики в галузі політології.

Теми кваліфікаційних робіт формуються відповідно до напрямів науково-дослідної тематики кафедри політології, історії і філософії Полтавського державного аграрного університету, сучасних досягнень науки у предметній області сфери професійної діяльності. Тема може бути вибрана із визначеного переліку або запропонована здобувачем вищої освіти після обов'язкового узгодження з керівником. Кожна тема може бути обрана лише одним здобувачем вищої освіти.

Назва теми повинна бути чіткою, лаконічною та містити однозначне тлумачення.

Обрана тематика роботи закріплюється за здобувачем вищої освіти й не може бути змінена ним на власний розсуд. Тому здобувачам вищої освіти слід чітко пам'ятати формулювання теми роботи, оскільки навіть незначні зміни у

формулюванні роботи вважаються невідповідністю затвердженій темі роботи. У разі необхідності тема й план кваліфікаційної роботи можуть змінюватися рішенням кафедри.

Теми кваліфікаційних робіт обираються у I семестрі.

Закріплення теми кваліфікаційної роботи на підставі особистої заяви здобувача вищої освіти та призначення наукового керівника затверджується на засіданні випускової кафедри політології, історії і філософії та наказом ректора ПДАУ(додаток А і додаток Б).

Структура кваліфікаційної роботи.

Кваліфікаційна робота складається із:

- титульної сторінки;
- завдання на кваліфікаційну роботу;
- календарного плану;
- змісту;
- вступу;
- основної частини;
- висновків;
- списку використаних джерел;
- переліку умовних позначень;
- додатків.

Титульна сторінка є першою сторінкою кваліфікаційної роботи і оформлюється відповідно до вимог стандарту та вимог закладу вищої освіти (додаток В).

Завдання на кваліфікаційну роботу містить зміст роботи (назви розділів), календарний план виконання роботи. Завдання затверджується керівником кваліфікаційної роботи та завідувачем випускової кафедри (додаток Г).

У кваліфікаційній роботі подається перелік умовних скорочень, якщо в ній вжито специфічну термінологію, а також використано маловідомі скорочення, нові символи, позначення тощо.

Зміст кваліфікаційної роботи визначається її темою і відображається в плані, що затверджується науковим керівником, починається з нової сторінки. Зміст включає: вступ; послідовно наведені назви усіх розділів і підрозділів; висновки; список використаних джерел; додатки.

У *вступі* кваліфікаційної роботи зазначаються: актуальність теми (обґрунтування вибору теми дослідження); зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; мета і завдання; визначаються об'єкт і предмет дослідження; методи наукових досліджень; інформаційна база; практична значущість; апробація результатів дослідження (за наявності); структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Обсяг вступу, як правило, не повинен перевищувати 3–4 сторінки.

Актуальність теми визначає сутність проблемної ситуації, яка потребує дослідження. Обґрунтування актуальності теми передбачає чітке розмежування дослідженої і недослідженої частин наукової проблематики.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Вказується, в рамках якої науково-дослідної роботи виконується наукове дослідження.

Мета та завдання роботи повинні бути чітко пов'язані з назвою і проблематикою роботи і вказувати передбачуваний її результат в узагальненій формі. Завдання докладно конкретизують мету.

Об'єкт дослідження кваліфікаційної роботи – це процес або явище, що створює проблемну ситуацію, потребують наукового дослідження і обираються для вивчення.

Предметом дослідження кваліфікаційної роботи є принципи та закономірності функціонування об'єкта. Предмет дослідження міститься в межах об'єкта. Об'єкт і предмет як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове.

Методи досліджень – спосіб набуття достовірних наукових знань, умінь та практичних навичок у різних сферах діяльності. Вказуються методи, які були використані в процесі дослідження. Перераховувати їх треба не відірвано від змісту роботи, а коротко та змістовно визначаючи, що саме досліджувалось тим чи тим методом. Це дасть змогу пересвідчитися в логічності та прийнятності вибору саме цих методів.

Автор обов'язково має визначити *наукову новизну* наукових результатів кваліфікаційної роботи.

Огляд використаних джерел здійснюється шляхом їх структуризації за принципами різної належності або наукової спрямованості. Огляд джерел поділяється на огляд першоджерел та огляд аналітичної літератури.

Практична значущість повинна містити результати самостійно проведених досліджень, що можуть бути впроваджені в практичну діяльність політичних інститутів.

Апробація результатів дослідження (у разі наявності) має містити назви статей, тез доповідей, підготовлених за матеріалами роботи, виступи на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи повинні інформувати про обсяг роботи (кількість сторінок), структурні частини роботи, кількість таблиць, рисунків.

В *основній частині* кваліфікаційної роботи здійснюються розкриття, пояснення, обґрунтування основних положень, викладених у вступі. Вона складається з розділів і підрозділів, які мають бути структурно взаємопов'язаними, а матеріал послідовно і логічно викладеним. Розподіл матеріалу за розділами має бути відносно рівномірним. Кожен розділ повинен присвячуватися певній проблемі з її дослідженням і закінчуватися коротким узагальненням і висновками.

Перший, теоретико-методологічний розділ являє собою розгляд теоретичних аспектів досліджуваної проблеми, загальнотеоретичних настанов та методичних підходів, на яких базується дослідження. Уточнюються основні теоретичні категорії, які буде використовувати автор. Він має також пояснити, чому саме ці категорії та методи дозволяють краще пояснити визначений предмет дослідження.

У другому, аналітико-теоретичному розділі на основі зібраного та опрацьованого фактичного матеріалу, наукових концепцій, зазначеного

категоріального апарату, спеціальних політологічних теорій автор здійснює аналіз обраної наукової проблеми.

У *третьому, проєктно-рекомендаційному розділі*, автор науково обґрунтовує результати власних досліджень з висвітленням того нового, що він вносить у розробку проблеми, і відзначає свої пропозиції та рекомендації щодо розв'язання сформульованої проблеми.

У розділах кваліфікаційної роботи має бути вичерпно і повно викладено зміст власних досліджень здобувача вищої освіти. У разі використання наукових результатів, ідей, публікацій та інших матеріалів інших авторів у тексті кваліфікаційної роботи обов'язково повинні бути посилання на публікації цих авторів. Фрагменти оприлюднених (опублікованих) текстів інших авторів (цитати) можуть включатися до кваліфікаційної роботи виключно із посиланням на джерело.

У кінці кожного розділу робляться *висновки* зі стислим викладенням наведених у ньому результатів наукових і прикладних досліджень.

Дослідження проблеми має здійснюватися на основі накопиченого і систематизованого матеріалу, групування та обробки даних, що дозволяє проводити кваліфікований аналіз, обґрунтовувати пропозиції у наступному розділі. Текст кваліфікаційної роботи доречно підкріпити реальними документами установ, організацій), що наводяться у додатках.

У *висновках* кваліфікаційної роботи підбиваються підсумки проведеного дослідження, наводяться одержані наукові та практичні результати, рекомендації щодо їх науково-практичного використання. Формулювання висновків повинно базуватися на матеріалах основної частини роботи відповідно до поставлених завдань. Для формулювання висновків та ґрунтовних пропозицій рекомендується апробація основних положень дослідження на наукових заходах. Обсяг висновків, як правило, не повинен перевищувати 3–4 сторінки.

До *списку використаних джерел* слід включати джерела, на які у тексті є посилання, а також ті, які використано при викладі конкретних наукових положень. Список складається із законодавчих та інших нормативних актів, вітчизняної і зарубіжної наукової, спеціальної літератури, публікацій науковців у фахових видань, інформаційних ресурсів Інтернету. Список подається за алфавітом прізвищ перших авторів або назв (у колективних працях). Під час складання й оформлення списку використаних джерел необхідно дотримуватися національного стандарту ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

У *додатках* наводяться допоміжні матеріали: копії документів, витяги із законодавчих та інших нормативних актів, соціологічних і політологічних досліджень, таблиці, рисунки діаграми тощо.

При написанні кваліфікаційної роботи здобувачу вищої освіти варто звернути увагу на те, щоб:

- зміст роботи відповідав плану кваліфікаційної роботи і розкривав тему повно і логічно;
- сформульовані розділи (підрозділи) відповідали меті та завданням роботи;
- мета дослідження була пов'язана з проблемою, не була сформульована абстрактно і відбивала специфіку об'єкта і предмета дослідження;
- робота не являла собою плагіат з мережі Інтернет або компіляцію 2–3 авторів;
- розділи роботи були пов'язані між собою, були частинами цілісного дослідження, а не його окремими складовими;
- був зроблений глибокий і всебічний аналіз сучасних офіційних і нормативних документів, нової спеціальної літератури (останні 5–10 років) з теми дослідження;
- робота була аналітичною, а не описовою, містила висновки та власну думку здобувача вищої освіти;
- кінцевий результат відповідав меті дослідження, висновки – поставленим завданням;
- у роботі обов'язково були посилання на першоджерела;
- бібліографічний опис джерел у списку не був наведений довільно, без додержання вимог державного стандарту;
- робота була оформлена згідно з вимогами.

1.3. Вимоги до структури та оформлення реферату кваліфікаційної роботи *Загальні вимоги до реферату*

Написання реферату – заключний етап виконання кваліфікаційної роботи перед поданням її до захисту. Призначення реферату – ознайомлення рецензента та членів екзаменаційної комісії з методикою дослідження, фактичними результатами й основними висновками кваліфікаційної роботи. Реферат друкують державною мовою. Реферат має розкривати зміст кваліфікаційної роботи однак, у ньому не повинно бути надмірних подробиць, з також інформації, якої немає в роботі.

Структура реферату

Структура реферату складається із розділів: «Основний зміст», «Висновки», «Список опублікованих праць за темою кваліфікаційної роботи» й анотацій українською та англійською мовами. При цьому на початку реферату наводиться інформація щодо структури, кількості додатків, ілюстрацій, таблиць, використаних джерел.

В основному змісті стисло викладається сутність кваліфікаційної роботи за розділами, він має дати повне і переконливе уявлення про виконану роботу, її зміст і побудову.

Висновки складає стисла інформація про підсумки виконаної роботи, яка повинна відповідати загальним висновкам кваліфікаційної роботи.

Список опублікованих праць подають відповідно до нормативних вимог з обов'язковим наведенням назв праць і прізвищ співавторів.

На останніх сторінках реферату розміщують анотації українською, та англійською мовами обсягом до 0,5 сторінки машинописного тексту – ідентичного змісту (інформація про основні ідеї та висновки роботи).

Анотації складаються за формою, яка має такий зміст: прізвище та ініціали; тема роботи; установа, де відбудеться захист; місто, рік; основні ідеї, результати та висновки кваліфікаційної роботи. Виклад матеріалу в анотації повинен бути стислим і точним. Належить використовувати синтаксичні конструкції, притаманні мові ділових документів, уникати складних граматичних зворотів. Необхідно використовувати стандартизовану термінологію, уникати маловідомих термінів і символів. Після кожної анотації наводять ключові слова відповідною мовою. Ключовим словом називається слово або стійке словосполучення із тексту анотації, яке з точки зору інформаційного пошуку несе смислове навантаження. Сукупність ключових слів повинна відображувати поза контекстом основний зміст наукової праці. Загальна кількість ключових слів має бути не меншою трьох і не більшою десяти. Ключові слова подають у називному відмінку, друкують у рядок, через кому.

Оформлення реферату

Примірники реферату друкують за тими самими правилами, встановленими для друкування кваліфікаційних робіт, із урахуванням певних особливостей. Рекомендований обсяг реферату (без обкладинки й анотацій) 4 сторінки формату А4 при друкуванні з одинарним інтервалом із використанням текстового редактора Word з розміщенням від 40 до 44 рядків на сторінці. Кегль Times New Roman, розмір кегля – 14.

На титульній сторінці реферату подаються: назва навчального закладу, де буде проведено захист; індекс УДК; прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти; назва роботи; кваліфікація («Магістр політології»); місто, рік.

На другій сторінці реферату вказується: випускова кафедра; науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я й по-батькові наукового керівника, його місце роботи та посада; місце роботи, посада, прізвище й ініціали рецензента; дата, час проведення захисту, адреса організації (за наявності); підпис консультанта з нормо-контролю. Нумери сторінок проставляються в центрі верхнього поля сторінки. Нумерація починається з цифри 1 на сторінці, де міститься загальна характеристика роботи. Структурні частини реферату не нумерують, їх назви друкують великими літерами симетрично тексту.

Видання реферату

Реферат виготовляють друкарським способом і видають у вигляді брошури тиражем 8 примірників (1 – в кваліфікаційну роботу, 1 – в бібліотеку; 4 – членам ЕК, 1 – здобувачу вищої освіти, 1 – науковому керівникові). Формат видання 145x215 мм (формат паперу і частка аркуша 60x90/16) з друкуванням тексту на обох боках аркуша.

1.4. Керівництво кваліфікаційною роботою магістра

Керівництво кваліфікаційною роботою магістра здійснює призначена кафедрою особа із числа науково-педагогічних працівників кафедри. Науковим керівником роботи може бути призначена особа, що є професором чи доцентом кафедри.

Протягом періоду написання здобувачем роботи науковий керівник виконує наступні завдання:

- допомагає здобувачу окреслити об'єкт та предмет дослідження, а також мету та завдання такого дослідження, шляхом затвердження плану роботи;
- розробляє календарний графік, протягом якого повинні бути виконані окремі етапи роботи та перевіряє їх виконання;
- допомагає здобувачу із підбором джерельної бази дослідження;
- надає консультації щодо окремих етапів виконання роботи, а також надає науково-методичну допомогу;
- на засіданнях кафедри здійснює інформування щодо ходу виконання кваліфікаційної роботи магістра;
- здійснює перевірку правильності оформлення виконаної кваліфікаційної роботи магістра, відповідно до вимог, які ставляться до такого виду робіт;
- готує відгук на кваліфікаційну роботу магістра.

РОЗДІЛ 2

РЕКОМЕНДОВАНА ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

1. Особливості побудови зовнішньополітичного іміджу України.
2. Кризові процеси в Європейському Союзі та шляхи їх подолання.
3. Політичні методи і способи боротьби за владу в сучасних європейських державах.
4. Європейські моделі антикорупційної політики.
5. Волонтерський рух в Україні як новітня форма політичної участі.
6. Спроможні територіальні громади у демократичних країнах та Україні: порівняльний аналіз .
7. Інформаційні війни сучасності: засоби та механізми ведення (на прикладі однієї з країн за вибором здобувача вищої освіти).
8. Інститут місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади.
9. Регіональна еліта як ключовий суб'єкт політики в сучасних умовах.
10. Принципи взаємодії центральної та регіональної влади в сучасній Україні.
11. Демократичні трансформації посткомуністичних країн: основні моделі.
12. Регіон як суб'єкт і об'єкт сучасної політики.
13. Сучасний регіоналізм: вітчизняна та європейська практика.
14. Реформа адміністративно-територіального устрою в Україні: політологічні аспекти.
15. Регіональна політика: сучасні тенденції.
16. Трансформація регіональних соціально-політичних інститутів і процесів в Україні.
17. Сучасні тенденції реформування системи місцевої влади: вітчизняний та європейський досвід.
18. Регіональні політичні партії в Україні: проблеми становлення і перспективи розвитку.
19. Регіональна влада в унітарній та федеративній державах: порівняльний аналіз.
20. Партисипативна демократія на місцевому рівні в Україні: тенденції та проблеми розвитку.
21. Форми прямої демократії як механізм забезпечення народовладдя на місцевому рівні.
22. Інститути громадянського суспільства у системі місцевого самоврядування в сучасній Україні.
23. Проектотворення як напрям діяльності органів місцевого самоврядування.
24. Механізми і принципи здійснення влади на регіональному рівні.
25. Міжрегіональне та міжмуніципальне співробітництво як напрям зовнішньої політики в сучасних умовах.

РОЗДІЛ 3 РЕКОМЕНДОВАНА СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

ЕВОЛЮЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ ДОБИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕВОЛЮЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ ДОБИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

1.1. Уточнення змісту і сутності понять «концепція», «національна безпека», «доба незалежності»

1.2. Історія становлення ідеї та концепції національної безпеки в світі та в Україні

1.3. Принципи і методи дослідження еволюції концепції національної безпеки в Україні доби Незалежності

РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕВОЛЮЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ ДОБИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

2.1. Сутнісні характеристики концепції національної безпеки як соціально-політичного і політико-правового феномену

2.2. Аналіз еволюції розробки та законодавчого забезпечення концепції національної безпеки України доби Незалежності

2.3. Державна політика України щодо забезпечення національної безпеки в умовах глобалізації

РОЗДІЛ 3. ПРАКСЕОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕВОЛЮЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ ДОБИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

3.1. Аналіз основних загроз для національної безпеки в Україні на сучасному етапі

3.2. Оптимізація концепції національної безпеки в Україні

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

РОЗДІЛ 4
ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Зміст записів	Норма
ОРГАНІЗАЦІЙНІ ВИМОГИ	
1. Дата затвердження теми кафедрою	По денній формі навчання – не пізніше першого місяця першого семестру випускного курсу.
2. Затвердження роботи завдання і плану	Після затвердження теми кафедрою – протягом десяти днів.
3. Відповідність спеціальності теми профілю	Дотримання тематики з єдиних методичних рекомендацій та оформлення згідно вимог нормо-контролю.
ТЕХНІЧНІ ВИМОГИ	
1. Оформлення роботи	Брошурування в тверду обкладинку
2. Обсяг роботи, (без списку використаних джерел)	до 54–60 сторінок
3. Зміст роботи (приблизний обсяг в сторінках):	
<p>ВСТУП 3–4</p> <p>РОЗДІЛ 1.</p> <p>Підпункт 1.1. 5–6</p> <p>Підпункт 1.2. 5–6</p> <p>РОЗДІЛ 2.</p> <p>Підпункт 2.1. 5–6</p> <p>Підпункт 2.2. 5–6</p> <p>Підпункт 2.3 5–6</p> <p>РОЗДІЛ 3.</p> <p>Підпункт 3.1. 5–6</p> <p>Підпункт 3.2. 5–6</p> <p>Підпункт 3.3. 5–6</p> <p>ВИСНОВКИ 4–5</p> <p>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ</p> <p>ДОДАТКИ</p> <p style="text-align: center;">Обсяг кожного підpunkту основної частини – не менше 5 сторінок.</p>	
<p>4. На окремому аркуші – слово «Додатки» (кегель – не більше 14). Цей аркуш нумерується.</p> <p>Додатки оформляють як продовження кваліфікаційної роботи у порядку появи посилань у тексті роботи.</p> <p>Додатки слід позначати великими літерами української абетки за винятком літер: Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь.</p> <p>Нумеруються додатки буквами згідно вимог нормо-контролю. Таблиці, що виносяться у додатки, не нумеруються. При комплектуванні роботи до зшивання додатки вкладаються включно за вертикальною орієнтацією.</p>	

ОФОРМЛЕННЯ ТЕКСТУ

Заголовки структурних частин кваліфікаційної роботи:

ЗМІСТ, ВСТУП, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ друкують великими літерами, **жирним шрифтом**, по центру рядка. Номер розділу ставлять після слова РОЗДІЛ (**жирним шрифтом**), після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовки розділу. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в підбір до тексту. Крапку в кінці заголовка не ставлять.

Відстань між назвою структурної частини та назвою підрозділу має становити **один рядок**. Відстань між заголовком і текстом має становити **один рядок**, попереднім текстом і наступним заголовком має бути **два рядки**. Відстань між рядками заголовка приймають такою, як у тексті.

Кожну структурну частину кваліфікаційної роботи треба починати з нової сторінки, але остання сторінка розділу повинна бути заповнена не менш ніж на третину. По тексті роботи не допускаються скорочення слів, за винятком загальноприйнятих.

Не використовувати в тексті виділення **жирним шрифтом** (крім структурних елементів вступу, назв: розділів, підрозділів та таблиць) і *курсивом* (крім слова «Таблиця» і «Продовж. табл.»).

Увага! У текстовій частині роботи та при оформленні списку використаних джерел **необхідно дотримуватися правила «використання нерозривних пробілів»**, згідно з яким не можна «відривати»:

- 1) прізвища від ініціалів, а також ініціали між собою (наприклад, Некряч А. І.; А. І. Некряч);
- 2) скорочене позначення «р.» від року (наприклад, 2024 р.);
- 3) символ «№» від номера (наприклад, № 5);
- 4) символ «%» від значення (наприклад, 5 %);
- 5) позначення «рис.» і «табл.» від номера рисунку чи таблиці (наприклад, рис. 5, табл. 5);
- 6) скорочене позначення «с.» або «С.» при ідентифікації кількості чи діапазону сторінок у списку використаних джерел (наприклад, або 345 с. або С. 23–27).

Під словом «не відривати» мається на увазі не розміщувати на різних рядках, але при цьому **наявність пробілів є обов'язковою**.

Для уникнення розривів використовують «нерозривний пробіл» (комбінація клавіш «Shift + Ctrl + пробіл», або інша в залежності від використовуваного ПК). Використання нерозривних пробілів автоматично контролює дотримання даної вимоги.

Шрифт для комп'ютерної верстки тексту роботи	14 (в таблицях та на рисунках допускається 12)
Інтервал	1,5 (в таблицях та на рисунках допускається 1)
Кількість рядків на сторінці	до 30

Поля на сторінці (не менше)	
Верхнє – 25 мм, Нижнє – 20 мм, Ліворуч –30 мм, праворуч – 10 мм За наявності значної відстані між текстом та краєм аркуша необхідно перевірити та за наявності усунути «висячі рядки»!!!	
Послідовність:	
1. «Правка» → «Виділити все».	
2. «Формат» → «Абзац» → «Положення на сторінці» → прибрати щиглика в позиції «Заборона висячих рядків».	
Нумерація сторінок цифрою	Правий верхній кут без рисок і крапок.
Початок нумерації	З першого аркуша змісту роботи цифрою 4 (ЧОТИРИ).
Оформлення таблиць	Нумерація – послідовно за кожним розділом: 2.1; 2.2; і т.д. Розміщення – праворуч на сторінці над назвою таблиці, незалежно від орієнтації сторінки. Нумерують таблицю один раз над першою її частиною. При цьому <i>слово таблиця пишеться курсивом</i> і ставиться її номер, в кінці номера крапка не ставиться. Над іншими частинами (в разі переносу на другу сторінку) пишуть слова «Продовж. табл.» і вказують номер таблиці, а також наводять додатковий рядок з номерами граф таблиці. Назву таблиці наводять по центру рядка з великої літери жирним шрифтом , в кінці назви таблиці крапку не ставлять. Заголовки граф повинні починатися з великих літер, підзаголовки з малих літер. Графу з порядковими номерами рядків до таблиці включати не треба
Оформлення рисунків (схем)	Нумерація – послідовно за кожним розділом (внизу) під рисунком (схемою): 2.1; 2.2; 2.3 і т.д. малими літерами (крім першої великої) по центру рядка, в кінці назви рисунку крапку не ставлять. <i>Наприклад:</i> Рис. 1.1. Назва... Рисунок відокремлюють від подальшого тексту роботи вільним рядком.
ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ЦИТУВАННЯ ТА ПОСИЛАННЯ НА ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА	
Посилання в тексті на таблиці	На всі таблиці кваліфікаційної роботи повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено. <i>Наприклад:</i> «... у табл. 1.2».

	<p>При повторних посиланнях на таблиці треба вказувати скорочено слово «дивись».</p> <p><i>Наприклад:</i> «див. табл. 1.2».</p>
Посилання в тексті на ілюстрації	<p>Вказують порядковим номером ілюстрації в роботі.</p> <p><i>Наприклад:</i> «рис. 1.2».</p> <p>При цьому доцільно використовувати звороти типу: «...як це видно з рис. 1.2», або «як це показано на рис. 1.2»</p> <p>Ілюстрації у кваліфікаційній роботі повинні бути потексту – чорним по білому.</p>
Посилання в тексті на формули	<p>Вказують порядковим номером формули в роботі.</p> <p><i>Наприклад:</i> у формулі (2.1).</p>
Посилання в тексті на використані джерела	<p>Зазначається порядковим номером за переліком посилань, в квадратних дужках</p> <p><i>Наприклад:</i> «... у працях [10–14] », або [15, с. 45–46] (якщо в тексті вказана дослівно теза чи якісь показники)</p>
КОМПЛЕКТ РОБОТИ	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Пояснювальна записка (титульна сторінка) 2. Завдання на виконання кваліфікаційної роботи та календарний графік 3. Зміст. 4. Текст роботи. 5. Додатки. 6. Ксерокопія основних авторських наукових публікацій, що відповідають темі дослідження. <p>Не підшиваються, а вкладаються до конверта на обкладинці:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Рецензія 2. <i>Замовлення підприємства</i> 3. <i>Відгук підприємства</i> 4. Подання голові екзаменаційної комісії 5. Один примірник реферату 	
Термін виконання роботи	<p>Окремі розділи – в терміни, визначені в індивідуальному завданні та календарному графіку</p> <p>Для перевірки на плагіат – завершений електронний варіант з титульною сторінкою згідно встановленого графіка</p> <p>Повний комплект у друкованому вигляді – не пізніше, ніж за 10 днів до початку роботи екзаменаційної комісії (ЕК)</p>

<p>Підписи консультантів</p>	<p><u>На першому аркуші завдання</u> на виконання кваліфікаційної роботи: 1. Завідувача випускової кафедри</p> <p><u>На другому аркуші завдання</u> на виконання кваліфікаційної роботи: 1. Наукового керівника від випускаючої кафедри, що підтверджує відповідність існуючим вимогам вступу, розділів 1, 2, 3, 4, висновків, списку використаних джерел, додатків, 2. Консультанта з автоматизації обліку. 3. Здобувача вищої освіти. На поданні голові ЕК: 1. Декана 2. Методиста деканату 3. Наукового керівника 4. Консультанта з нормо-контролю. 5. Завідувача кафедри.</p>
<p>Допуск до захисту</p>	<p>1. Завідувач кафедри – за тиждень до початку роботи ЕК. 2. Декан – на дату захисту або напередодні.</p>
<p style="text-align: center;">Вимоги до вступу роботи</p> <p>У вступі виділити жирним шрифтом за окремими абзацами: Актуальність теми. Мета і завдання дослідження. Об’єкт і предмет дослідження. Наукова новизна одержаних результатів. Публікації.</p> <p>При цьому слід пам’ятати, що: Об’єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення Предмет дослідження – міститься в межах об’єкта. При цьому жирним шрифтом виділяється лише означені фрази. <i>Наприклад: Актуальність теми. ....</i></p>	
<p style="text-align: center;">Вимоги до змісту першого розділу</p> <p>Науково-теоретичне обґрунтування теми дослідження з посиланням на використані положення наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених, а також відповідний нормативний матеріал.</p>	
<p style="text-align: center;">Вимоги до змісту другого розділу</p> <p>У другому розділі розкриваються особливості кваліфікаційного дослідження відповідно до попередньо сформованих теоретичних основ. В ньому висвітлюються та деталізуються специфіка, функціональний зміст, наводяться різноманітні кваліфікаційні ознаки, які дозволяють описати та розкрити багатогранність об’єкта дослідження. Розділ завершується формуванням та висловленням власної думки автора.</p>	

Вимоги до змісту третього розділу	
У третьому розділі роботи описуються особливості складових елементів об'єкта дослідження відповідно до обраної тематики. У ньому деталізується їх специфіка, яка передбачає їх визначення, систематизацію та типологізацію. Розділ завершується формуванням та висловленням власної думки автора.	
Вимоги до висновків роботи	
Висновки – конкретне узагальнення результатів дослідження за розділами – першим, другим, третім, четвертим. Крім того навести обґрунтовані за змістом пропозиції, що можуть бути впровадженні в практичну діяльність	
Дата і місце підпису роботи автором	На останній сторінці списку використаних джерел до подання на кафедру та на рецензування.
Вимоги до подання списку використаних джерел	
Дотримання бібліографічного стандарту	ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання. http://lib.pnu.edu.ua/files/dstu-8302-2015.pdf
Кількість використаних джерел у списку	не менше 60 , необхідно уникати використання застарілих джерел та джерел, що мають опосередковане відношення до тексту роботи Використані періодичні джерела повинні відповідати періоду досліджень (останні три роки!) До списку використаних джерел обов'язково включають особисті авторські праці здобувача вищої освіти , що ілюструють наукову новизну проведених автором досліджень
Черговість подачі використаних джерел	В алфавітному порядку прізвищ авторів або заголовків
Вимоги до змісту відгуку підприємства	Визначеної форми і закінчується пропозицією (рекомендацією) допуску до захисту перед ЕК
Вимоги до змісту рецензії	Рекомендованої форми у повністю друкованому вигляді з вказанням недоліків по змісту та оформленню роботи, ступінь розкриття теми. Закінчується пропозицією рекомендувати роботу до захисту перед ЕК, присвоїти відповідну кваліфікацію: «Магістр з філології» та зазначається рекомендована рецензентом оцінка. Обов'язково вказується обґрунтований недолік.

<p>Подання роботи на кафедру для нормо-контролю та проходження процедури перевірки на плагіат</p>	<p>Для перевірки на плагіат електронний варіант кваліфікаційної роботи у завершеному вигляді подається відповідальному за нормо-контроль згідно встановленого графіка.</p> <p>Після проходження перевірки на плагіат роздрукована робота подається узавершеному вигляді відповідно графіка, заумови:</p> <ul style="list-style-type: none"> - підпису наукового керівника, - підписів консультантів; - наявності пакету супровідних документів.
<p>Подання роботи в деканат</p>	<p>У зшитому вигляді з пакетом супровідної документації не пізніше ніж за 10 днів до початку роботи ЕК.</p>

**ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ У СПИСКУ
ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне
посилання. Загальні положення та правила складання»
з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40)**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги	
Один автор	<p>Андріяш В. Державна етнополітика України в умовах глобалізації. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. 328 с.</p> <p>Тодоров І. Я. Євроатлантична інтеграція України. Історія та сучасність : навч. посіб. Ужгород : ТОВ «РІК-У», 2022. 376 с.</p>
Два автора	<p>Грубінко А. В., Мартинов А. Ю. Європейський Союз після Brexit: продовження історії : монографія. Тернопіль : Осадца Ю. В., 2021. 258 с.</p> <p>Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.</p>
Три автора	<p>Обушний М. І., Примуш М. В., Шведа Ю. Р. Партологія : навч. посіб. Київ : Арістей, 2006. 432 с.</p> <p>Долиняк Ю. О., Павліха Н. В., Цимбалюк І. О. Ринок освітніх послуг в умовах європейської інтеграції: ретроспективний аналіз і напрями розвитку : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 232 с.</p>
Чотири і більше авторів	<p>Артёмов І. В., Віднянський С. В., Тодоров І. Я., Токар П. В. Європейська та євроатлантична інтеграція України: стан і перспективи реалізації (2014–2022 рр.) : монографія. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2022. 284 с.</p> <p>Міжнародні відносини та зовнішня політика України : підручник / Ю. В. Пунда, І. П. Козинець, В. С. Клименко та ін. Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2020. 328 с.</p>

Автор(и) та редактор(и)/упорядники	Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с.
Без автора	Секторальна інтеграція України до ЄС: передумови, перспективи, виклики. Київ : Центр Разумкова, Вид-во «Заповіт», 2020. 100 с. Політологічний енциклопедичний словник / упоряд. В. П. Горбатенко. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Генеза, 2004. 736 с.
Багатотомні видання	Політична думка ХХ – початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи : підручник : у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми ; Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко та ін. Львів : «Новий Світ-2000», 2017. Т. 2. 535 с.
За редакцією	Демократизація політичних інститутів і суспільний розвиток в Україні : зб. наук. праць / за ред. О. О. Рафальського, О. М. Майбороди. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2019. 432 с. Історія політичної думки України : підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми ; І. Вдовичин, І. Вільчинська, Є. Перегуда та ін. Львів : Новий Світ-2000, 2017. 632 с.
Частина видання	
Книги	Лінц Х., Степан А. На шляху до консолідованих демократій. <i>У пошуках правильної парадигми: концептуальні перспективи посткомуністичного переходу у країнах Східної Європи</i> / за ред. Д. Гузіни. Київ : «Ай Бі», 2003. С. 195–213. Алексєєв В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.
Тези доповідей, матеріали конференцій	Макарець С. В. Політична освіта: досвід Польщі для України. <i>Соціально-гуманітарні проблеми ХХІ століття: актуальність, багатополарність, перспективи розвитку</i> : матеріали ІІ наук.-практ. конф. (м. Полтава, 27 листопада 2023 р.). Полтава : Вид-во ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2023. С. 36–39. Торський В. Участь у виборах як форма суспільно-політичної активності сучасної молоді <i>Політичні трансформації сучасного суспільства</i> : зб. матеріалів ІІІ Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 24 лютого 2022 р.). Полтава : ПДАУ, 2022. С. 96–99.
Статті з продовжуваних та періодичних видань	Приходько С. М., Ільченко А. М., Макарець С. В. Політична система України у контексті багатокомпонентних класифікацій. <i>Політикус</i> . 2021. № 5. С. 65–70. Бульвінський А. Проблеми партійної системи сучасної України. <i>Політичний менеджмент</i> . 2012. № 4–5. С. 18–29.
Інші видання	
Законодавчі та нормативні документи	Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 25.04.2019 № 2704-VIII : станом на 19 квіт. 2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19 (дата звернення: 01.09.2024).

	Про іменні стипендії Верховної Ради України для молодих учених – докторів наук : Постанова Верховної Ради України від 05.02.2019 № 2676-VIII. <i>Голос України</i> . 2019. 19 лют. С. 4.
Архівні документи	Лист Голови Спілки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. <i>ЦДАВО України</i> (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3.
Електронні ресурси	Колодій А. Сучасна демократія і популізм: споріднені супротивники. URL: https://political-studies.com/?p=2240 (дата звернення: 10.08.2024) Мацієвський Ю. Чи можливе відродження авторитаризму в Україні. <i>Політичний менеджмент</i> . 2011. № 1. С. 51–63. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/matsievkyi_chy.pdf . (дата звернення: 20.08.2024).
Дисертації, автореферати дисертацій	Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с. Некряч А. І. Місцеве самоврядування сучасної України як предмет політологічного аналізу : дис. ... д-ра політ. наук : 23.00.02. Київ, 2003. 444 с.

Примітки:

1. Бібліографічний опис оформлюється згідно з ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40).

2. Опис складається з елементів, які поділяються на обов'язкові та факультативні. У бібліографічному описі можуть бути тільки обов'язкові чи обов'язкові та факультативні елементи. Обов'язкові елементи містять бібліографічні відомості, які забезпечують ідентифікацію документа. їх наводять у будь-якому описі.

Проміжки між знаками та елементами опису є обов'язковими і використовуються для розрізнення знаків граматичної і приписаної пунктуації.

РОЗДІЛ 5 ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

5.1. Підготовка кваліфікаційної роботи до захисту та його організація

Захист кваліфікаційної магістерської роботи є складовою атестації здобувача, підставою для прийняття рішення про присудження йому кваліфікації магістра за спеціальністю 052 Політологія. До захисту кваліфікаційної роботи допускаються здобувачі вищої освіти, які успішно та повною мірою виконали навчальний план.

Кваліфікаційна робота надається керівникові для перевірки у строки, визначені у завданні виконання кваліфікаційної роботи.

Кваліфікаційна робота повинна бути здана на кафедру не пізніше ніж за два тижні до початку роботи Екзаменаційної комісії. Науковий керівник не пізніше ніж через 4 дні після надходження роботи на кафедру надає відгук, у якому рекомендує або не рекомендує її до захисту.

У ньому визначається: актуальність дослідження; ефективність використаної методології; рівень застосування здобутих у процесі навчання теоретичних знань та підготовки до виконання наукових досліджень; вміння самостійно вирішувати наукові та практичні задачі; вміння логічно, послідовно, аргументовано викладати матеріал і робити висновки; перспективність запропонованих рекомендацій та висновків; недоліки роботи (за наявності).

При написанні кваліфікаційної роботи оцінку рекомендує рецензент. Рецензентами можуть бути викладачі інших кафедр університету, науково-педагогічні працівники інших університетів, а також провідні фахівці у сфері, яка пов'язана з науковою роботою.

Під час рецензування кваліфікаційної роботи рекомендується визначати:

- новизну постановки і розроблення задачі;
- використання наукових методів дослідження;
- участь здобувача вищої освіти у проведених дослідженнях, теоретичній та аналітичній обробці отриманих результатів, формулюванні наукового положення/ідеї;
- обґрунтованість висновків;
- вміння здобувача вищої освіти чітко, грамотно й аргументовано викладати матеріал, правильно оформлювати його;
- недоліки щодо змістової частини роботи, оформлення.

Рецензія надається письмово (додаток Д). Рецензент має підписатися та зазначити своє прізвище, ім'я та по батькові, місце роботи і посаду, яку обіймає, і завірити підпис. Для підготовки здобувача вищої освіти до пояснень у зв'язку з можливими зауваженнями рецензента йому надається можливість ознайомитися з рецензією до захисту роботи на засіданні ЕК. За негативної рецензії зовнішнього рецензента або наявності суттєвих зауважень стосовно змісту та оформлення випускної кваліфікаційної роботи – вона має бути доопрацьована і подана на повторне рецензування. Про даний факт здобувач вищої освіти зобов'язаний обов'язково поінформувати керівника роботи та завідувача кафедри.

За рішенням кафедри може бути проведений попередній захист робіт. Попередній захист кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти проходить на випусковій кафедрі. Здобувачі вищої освіти, кваліфікаційні роботи яких на попередньому захисті були оцінені позитивно, допускаються до захисту на засіданні екзаменаційної комісії.

Кафедра здійснює організацію попереднього захисту кваліфікаційної (магістерської) роботи на засіданні кафедри, що повинно відбутись не пізніше, ніж за місяць до основного захисту роботи. Допускається подача на попередній захист чорнового варіанту роботи. Зауваження, що виникли у процесі попереднього захисту роботи у науково-педагогічного складу кафедри заносяться до протоколу засідання кафедри, на якому відбувається попередній захист роботи.

Відповідальність за достовірність результатів дослідження та відповідність і правильність цитувань у роботі, а також дотримання академічної доброчесності у рамках виконання кваліфікаційної (магістерської) роботи покладається на здобувача (автора роботи) та його наукового керівника.

До захисту не допускаються:

- роботи, які не мають позитивного відгуку та/або позитивної рецензії;
- роботи, недопущені рішенням кафедри.

Подана до захисту кваліфікаційна робота повинна мати на титульних сторінках підпис наукового керівника.

Захист кваліфікаційної роботи відбувається прилюдно на відкритому засіданні екзаменаційної комісії, склад якої затверджується в установленому порядку.

Здобувач вищої освіти готує для виступу доповідь та ілюстративний матеріал до неї.

Під час підготовки до захисту здобувач вищої освіти має погодити зі своїм науковим керівником складену ним стислу доповідь щодо кваліфікаційної роботи і підготовлені наочні матеріали (5–7 сторінок із найважливішими ілюстративними матеріалами згідно результатів дослідження за темою, оформленими у вигляді роздаткового матеріалу (формату А4)), а також презентацію в форматі Microsoft Office Power Point.

Тривалість публічного виступу не має перевищувати 7–10 хвилин.

Рекомендується така примірна послідовність виступу:

1) стисло показати актуальність теми, об'єкт і предмет, мету і завдання, методи дослідження, розкрити загальну логіку і зміст проведеного дослідження (3–4 хвилини);

2) представити результати дослідження, які виносяться на захист, показавши повноту і обґрунтованість вирішення досліджених проблемних питань, інноваційний характер роботи та її практичне значення (4–6 хвилин).

Перед захистом здобувачу вищої освіти слід ретельно прочитати рецензію, особливу увагу звернути на висловлені рецензентом зауваження і, по можливості, дати аргументовану відповідь у доповіді.

Наочні матеріали мають послідовно ілюструвати доповідь здобувача вищої освіти і забезпечувати повноту висвітлення всіх положень, які підлягають

захисту.

Захист кваліфікаційної роботи здійснюється у закладі вищої освіти. Для осіб з особливими потребами може проводитись виїзне засідання екзаменаційної комісії (в лікувальних закладах, інших установах і організаціях тощо), протокол якого оформляється так, як і протокол засідання, що проводиться у закладі вищої освіти.

При захисті кваліфікаційної роботи до екзаменаційної комісії подаються:

- кваліфікаційна робота здобувача вищої освіти;
- письмова рецензія на кваліфікаційну роботу.
- подання голові Екзаменаційної комісії щодо захисту кваліфікаційної роботи (додаток Е);
- наочні матеріали до кваліфікаційної роботи;
- реферат кваліфікаційної роботи.

Проведення засідання екзаменаційної комісії при захисті кваліфікаційної роботи включає:

- оголошення прізвища, імені та по батькові здобувача вищої освіти, теми його кваліфікаційної роботи;
- оголошення досягнень здобувача вищої освіти (наукових, творчих), рекомендацій випускової кафедри;
- доповідь здобувача вищої освіти у довільній формі про результати за темою дослідження, основні наукові рішення, отримані результати та ступінь виконання завдання. При цьому, можуть використовуватися різні форми візуалізації доповіді;
- відповіді на запитання членів екзаменаційної комісії;
- оголошення відгуку керівника або виступ керівника зі стислою характеристикою роботи здобувача вищої освіти у процесі підготовки кваліфікаційної роботи;
- оголошення рецензії на кваліфікаційну роботу;
- відповіді здобувача вищої освіти на зауваження керівника кваліфікаційної роботи та рецензента;
- оголошення голови екзаменаційної комісії про закінчення захисту.

Процедура захисту протоколюється секретарем екзаменаційної комісії.

Рішення екзаменаційної комісії про оцінку результатів складання атестації, про видачу здобувачам вищої освіти дипломів (дипломів з відзнакою) про закінчення закладу вищої освіти, отримання відповідного ступеня вищої освіти та відповідної кваліфікації приймається на закритому засіданні екзаменаційної комісії відкритим голосуванням більшістю голосів членів екзаменаційної комісії, які брали участь в її засіданні. При однаковій кількості голосів голова екзаменаційної комісії має вирішальний голос. Оцінки виставляє кожен член екзаменаційної комісії, а голова узагальнює результати кожного здобувача вищої освіти і виставляє оцінку.

Оцінки захисту кваліфікаційних робіт оголошуються в день захисту.

Полтавський державний аграрний університет на підставі рішення екзаменаційної комісії присуджує здобувачу вищої освіти, який успішно виконав освітню програму спеціальності на певному рівні вищої освіти,

відповідний ступінь вищої освіти, присвоює відповідну кваліфікацію.

На підставі цих рішень у закладі вищої освіти видається наказ про завершення навчання.

5.2. Підготовка електронної презентації кваліфікаційної роботи

Виконана магістерська робота має бути належним чином підготовлена для презентації (представлення) її на захисті перед Екзаменаційною комісією.

Презентація магістерської роботи – це публічний виступ магістранта перед членами Екзаменаційної комісії та іншими присутніми щодо виконаного дослідження і супроводжується мультимедійною демонстрацією слайдів.

План публічного виступу необхідно ретельно продумати, підготувати відповідні тези (обсягом не більше 4–5 сторінок) і слайдову презентацію (в Microsoft Office PowerPoint, OpenOffice.org Impress, QuickSlideShow або MySlideShow) для демонстрації її під час виступу (не більш 10–15 слайдів), а також провести до захисту репетицію свого виступу.

При створенні презентації магістранти повинні пам'ятати, що презентація повинна доповнювати та ілюструвати доповідь, а не замінювати її.

Презентація складається з окремих слайдів, які можна поділити на такі групи:

- текст;
- табличний матеріал;
- діаграми;
- рисунки і фотографії;
- схеми і креслення.

При створенні презентації бажано врахувати таке:

- використовувати (за можливістю) стандартні шаблони презентації;
- пам'ятати, що погляд завжди спускається з правого верхнього кута в лівий нижній кут;
- розміщувати більш важливі об'єкти у правому верхньому куті, а в лівому нижньому – менш важливі;
- враховувати умови розділення слайда документа на різні зони;
- пам'ятати, що у перший момент сприйняття увага повертається до кутів слайда;
- бажано обрати необхідний стиль розмітки і рідше користуватися розміткою «Пустий слайд»;
- вільна, «невикористана» площа наочної поверхні – до 30%; використана – не більш 70%;
- змінювати фон і кольорові співвідношення тексту та фону обережно;
- пам'ятати, що команда *Застосуйте шаблон оформлення* діє на всі слайди вашої презентації і не може бути застосована тільки до одного слайда;
- не варто без особливої необхідності застосовувати ефекти до заголовків слайда;
- використовувати короткі текстові описи. Якомога більше використовувати графічний матеріал (схеми, таблиці, діаграми, рисунки);
- не застосовувати яскравих і строкатих допоміжних об'єктів;

- не застосовувати багато ефектів анімації;
- обережно використовувати повільні ефекти анімації («виповзання», «поява тексту по літерах» тощо);
- обережно використовувати анімаційні ефекти для «останніх» об'єктів, щоб вони не почали пересікати попередні і мерехтіти в очах;
- дотримуватись єдиного стилю розміщення об'єктів;
- вибирати певні (однакові) типи ефектів для однакових за суттю об'єктів;
- пам'ятати, що на читання кожних 6 символів потрібно мінімум 1 секунду;
- пам'ятати, що сумарний час «проявлення» слайда не повинен перевищувати 3–5 секунд, крім випадку, коли дійсно необхідно затримати появу об'єкта.

Основні рекомендації до відображення тексту:

- лаконічний текст сприймається краще, ніж текст, засмічений додатковими елементами;
- в горизонтальній колонці бажано використовувати не більше 40–50 знаків, в тексті з більш довгими рядками;
- важче шукати початок наступного рядка;
- шрифт, що найкраще читається – 16–20 розмір, через два інтервали, не використовувати шрифти менше 10 розміру;
- корисно зберігати спадкоємність шрифтів і не використовувати більше трьох накреслень;
- використовувати обережно виділення (напівжирний, курсив, ущільнений шрифт). Надлишок виділених фрагментів може виглядати нав'язливо;
- використовувати короткі абзаци;
- пам'ятати, що текст з обрамленням привертає більш пильну увагу, ніж без нього.

При створенні таблиць на презентації необхідно дотримуватись таких рекомендацій:

- застосовувати лінії товщиною в 0,5 або 1 пункт;
- не застосовувати лінії товщиною більше 3–4 пунктів
- не використовувати більше 2-х стилів ліній у таблиці;
- необхідно уникати оформлення таблиці подвійними лініями;
- застосовувати центровані абзаци в заголовках таблиці;
- не використовувати більше двох варіантів заливки осередку таблиці;
- необхідно уникати заливки осередків таблиці сірим кольором (інтенсивність понад 30). Забезпечити зазор між текстом таблиці та її границею не менше 3 пунктів, а краще 6 або 9 пунктів;
- формувати таблицю так, щоб був виділений тільки один рядок (колонка) з найважливішим результатом.

При використанні діаграм необхідно дотримуватись таких рекомендацій:

- не зловживати ефектами об'єму, інакше можна втратити наочність діаграми;
- виділяти червоним кольором найважливіший графік;
- використовувати максимально контрастні кольори для різних графіків (а краще різноманітні штрихи);
- не використовувати велику кількість графіків на одній діаграмі.

При застосуванні та виборі кольорів пам'ятати, що по мірі комфортності-дискомфортності колірні поєднання розташовуються в наступному порядку (за убунням):

зона комфортності: синій на білому, чорний на жовтому, зелений на білому, чорний на білому, жовтий на чорному, білий на чорному, зелений на червоному, червоний на жовтому.

нейтральне сприймання: білий на синьому, червоний на білому, синій на жовтому, оранжевий на чорному, жовтий на синьому, оранжевий на білому, білий на зеленому.

зона дискомфорності (не рекомендується використовувати): червоний на зеленому, коричневий на білому, білий на коричневому, коричневий на жовтому, жовтий на коричневому, білий на червоному, жовтий на червоному.

Презентація повинна бути виконана за один тиждень до захисту магістерської роботи.

Презентації подаються в електронному вигляді. Назва файлу презентації – прізвище здобувача вищої освіти.

5.3. Запобігання плагіату

Кваліфікаційна робота підлягає перевірці на наявність ознак академічного плагіату за допомогою визначеного Університетом програмного продукту. Результати перевірки треба представити у вигляді довідки, яка відображає унікальність тексту кваліфікаційної роботи (див. Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в Полтавському державному аграрному університеті).

Відповідно до Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату у ПДАУ, у кваліфікаційній роботі не повинно бути будь-яких різновидів плагіату.

Перевірку кваліфікаційної роботи на ознаки академічного плагіату здійснює науково-педагогічний працівник кафедри політології, історії і філософії, який є відповідальним за проведення такої перевірки, та оформлює її результати за допомогою програмного продукту у формі короткого звіту подібності.

Виявлення факту академічного плагіату у кваліфікаційній роботі здійснюється на етапі їх подання на перевірку науковому керівникові.

У разі виявлення програмним продуктом у роботі більше ніж 55% запозиченої інформації без належного оформлення посилань робота за рішенням випускової кафедри може бути відхилена без права подальшого розгляду.

5.4. Загальні критерії оцінювання кваліфікаційної роботи

Оцінювання рівня якості підготовки кваліфікаційної роботи здійснюють члени екзаменаційної комісії на основі встановлених правил, принципів (об'єктивності, індивідуальності, комплексності, етичності та компетентнісного підходу), критеріїв, системи і шкали оцінювання з використанням форм і методів діагностики, визначених програмою атестації з урахуванням рівня

досягнення результатів навчання та сформованості програмних компетентностей.

Результати оцінювання рівня якості підготовки магістра політології повинні довести, що випускник:

– має концептуальні знання, здобуті у процесі навчання та практичної діяльності, включаючи основи знань сучасних досягнень науки у сфері політології;

– вміє розв'язувати спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері політології або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та наукових методів відповідної галузі і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Під час захисту магістерської роботи відбувається перевірка досягнення таких *програмних результатів навчання*:

ПР01. Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту.

ПР02. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань.

ПР03. Вільно спілкуватись усно і письмово українською та англійською мовами при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій в сфері політології.

ПР04. Приймати ефективні рішення з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень

ПР05. Планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог.

ПР06. Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів. ПР

ПР08. Розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері політології та з дотичних до неї міждисциплінарних напрямів з урахуванням методологічних, економічних, соціальних, правових та етичних аспектів.

Критерії оцінювання захисту кваліфікаційної роботи:

- актуальність обраної теми, чіткість формулювання об'єкта, предмета, мети і завдань, методів дослідження;
- структура і логіка побудови роботи;
- відносна новизна роботи;
- якість теоретико-методологічного аналізу проблеми;

- огляд наукових джерел з висвітленням наукової полеміки, повага до наукових попередників;
- правильність і повнота виконання поставлених завдань;
- змістовність зроблених узагальнень і висновків;
- самостійність виконаної роботи;
- дотримання чинних вимог до оформлення роботи;
- грамотність і стилістична вправність;
- змістовність доповіді здобувача вищої освіти про результати свого дослідження, висвітлення свого доробку в розкритті теми;
- правильність і чіткість відповідей на питання присутніх на захисті роботи викладачів – членів комісії, рецензента, наукового керівника тощо;
- уміння коректно вести полеміку і доводити свою думку.

Результати захисту кваліфікаційних робіт оцінюються з використанням комплексної системи оцінювання: за 100-бальною, 4-бальною, та Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою (за шкалою «А», «В», «С», «D», «E», «FX», «F»).

Захист кваліфікаційної роботи оцінюється на «відмінно» (90–100 балів; А – за шкалою ЄКТС), якщо в кваліфікаційній роботі: зроблено власне оцінювання різних літературних джерел, використано сучасні методи дослідження, побудовано формалізовану модель проблеми, проведено комплексні наукові дослідження, розрахунки і на їх основі – аргументовано висновки та обґрунтовано пропозиції; результати наукового дослідження опубліковано у наукових виданнях та/або матеріалах наукових конференцій; при захисті перед екзаменаційною комісією здобувач вищої освіти виявив глибоке розуміння основних проблем досліджуваної ним теми, досконале володіння її матеріалами, дав кваліфіковані відповіді на задані йому питання і подав істотні докази на захист висунутих в роботі окремих положень та висновків.

Захист кваліфікаційної роботи оцінюється на «добре» (74–89 балів; С або В – за шкалою ЄКТС), якщо в кваліфікаційній роботі: зроблено власне оцінювання використаних літературних джерел, самостійно проаналізовано підібраний матеріал, звітні дані підприємства/організації, на базі якого досліджувалася тема, проведено комплексні дослідження, зроблено висновки та сформульовано пропозиції, але вони не є достатньо аргументованими; результати наукового дослідження опубліковано у наукових виданнях та/або матеріалах наукових конференцій; при захисті перед комісією здобувач вищої освіти виявив добре розуміння проблем досліджуваної ним теми, володіння її матеріалами, дав кваліфіковані відповіді на питання в роботі окремих положень та висновків.

Захист кваліфікаційної роботи оцінюється на «задовільно» (60–73 балів; Е або D – за шкалою ЄКТС), якщо в кваліфікаційній роботі розкрито тему, прореферовано необхідні літературні джерела, проаналізовано відповідні інформаційні та/або статистичні бази даних, проведено дослідження, сформульовано висновки без необхідного їх обґрунтування; результати наукового дослідження опубліковано у наукових виданнях та/або матеріалах наукових конференцій; при захисті перед комісією здобувач вищої освіти вірно

сформулював головні проблеми теми роботи, але правильно відповів не на всі поставлені йому питання.

Захист кваліфікаційної роботи оцінюється на «незадовільно» (1–59 балів; FX або F – за шкалою ЄКТС), якщо в кваліфікаційній роботі не дотримано більшість вимог, визначених цими засобами діагностики; кваліфікаційна робота має компліятивний характер з елементами переписування першоджерел, більша частина кваліфікаційної роботи містить поверховий опис конкретних явищ, положень, показників; при захисті перед комісією здобувач вищої освіти не виявив знань основних положень, не зміг відповісти на суттєві питання з теми дослідження.

За результатами захисту кваліфікаційної роботи на закритому засіданні екзаменаційної комісії більшістю голосів приймає рішення щодо оцінки захисту і роботи.

Додатки

Додаток А

Зразок заяви про затвердження теми кваліфікаційної роботи

Завідувачу кафедри
політології, історії і філософії
професору Тамарі ШАРАВАРІ
здобувача вищої освіти ступеня магістр
за освітньо-професійною
програмою Політологія
спеціальності 052 Політологія
факультету обліку та фінансів
денної форми навчання

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Прошу затвердити тему кваліфікаційної роботи з таким формулюванням

(назва роботи)

та призначити науковим керівником _____

(вчений ступінь, наукове звання, прізвище, ім'я, по-батькові)

Дата

(підпис)

(Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

УЗГОДЖЕНО:

Керівник роботи

(підпис)

(Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Формуляр заяви про затвердження теми кваліфікаційної роботи

Ректору Полтавського державного
аграрного університету Олександрю ГАЛИЧУ
здобувача вищої освіти ступеня магістр
за освітньо-професійною
програмою Політологія
спеціальності 052 Політологія
факультету обліку та фінансів
денної форми навчання

_____

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Заява

Прошу Вас включити в проект наказу по університету про затвердження
тем кваліфікаційних робіт тему моєї кваліфікаційної роботи в такій
редакції _____

(назва роботи)

« _____ » _____ 20 _____ р. _____

(підпис)

Погоджено:

науковий керівник

_____

(підпис)

_____

(Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Тема кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти _____
затверджена на засіданні кафедри політології, історії і філософії

« _____ » _____ 20 _____ року (протокол № _____)

Завідувач кафедри

_____

(підпис)

_____

(Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Зразок титульної сторінки кваліфікаційної роботи
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра політології, історії і філософії

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти

магістр

на тему: « _____ »

Виконав: здобувач вищої освіти
за освітньою програмою Політологія
спеціальності 052 Політологія
ступеня вищої освіти магістр
групи _____

Прізвище та ініціали

Керівник: *Прізвище та ініціали*

Рецензент: *Прізвище та ініціали*

Полтава 20__ року

Додаток Г
Зразок завдання на кваліфікаційну роботу

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра політології, історії і філософії

Освітня програма Політологія
Спеціальність 052 Політологія
Рівень вищої освіти магістерський

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Тамара ШАРАВАРА

« ____ » _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

_____ (прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи: « _____ »,

керівник роботи: науковий ступінь, вчене звання, посада, прізвище та ініціали

Затверджено засіданням кафедри політології, історії і філософії, протокол №__
від « ____ » _____ 20__ р.

2. Строк подання здобувачем вищої освіти роботи « ____ » _____ 20__ р.

Перелік питань, що підлягають розробці або короткий зміст кваліфікаційної роботи:

3. Вихідні дані до роботи:

_____ 4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

Розділ 1. _____

1.1. _____

1.2. _____

Розділ 2. _____

2.1. _____

2.2. _____

Розділ 3. _____

3.1. _____

3.2. _____

5. Перелік графічного матеріалу: схеми, рисунки, графіки, діаграми за темою та об'єктом дослідження.

6. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи:

Розділ	Власне ім'я Прізвище та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання отримав

7. Дата видачі завдання « ____ » _____ 20__ р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1. Вибір і затвердження теми роботи		
Складання та погодження розгорнутого плану та завдання на кваліфікаційну роботу		
Опрацювання літературних джерел		
Збір, вивчення і обробка інформації, необхідної для виконання роботи		
Виконання теоретичного розділу роботи		
Виконання аналітичних розділів роботи		
Оформлення тексту роботи		
Попередній захист роботи на кафедрі		
Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень і пропозицій		
Нормоконтроль		
Захист кваліфікаційної роботи		

Здобувач вищої освіти

_____ (підпис)

_____ (Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Керівник роботи

_____ (підпис)

_____ (Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Орієнтовний зразок рецензії на кваліфікаційну роботу

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти за освітньою програмою Політологія спеціальності 052 Політологія ступеня вищої освіти магістр факультету обліку та фінансів Полтавського державного аграрного університету прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти на тему: «_____», виконану на кафедрі політології, історії і філософії під керівництвом науковий ступінь, вчене звання, посада, Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ

Кваліфікаційна робота за своєю структурою сприяє всебічному розкриттю обраної актуальної теми та виконанню одержаного завдання. За структурно-логічною побудовою та технічним оформленням кваліфікаційної роботи відповідає вимогам, що висуваються перед випускниками спеціальності «_____».

Для розкриття обраної теми автором опрацьовано значний обсяг наукових праць _____

Автору вдалося дослідити значне коло наукових праць як вітчизняних так і зарубіжних вчених, що стосуються теорії та практики _____

Аналітична частина роботи втілює результати досліджень _____

У кваліфікаційній роботі автором використано ряд методів наукових досліджень, а саме _____. Наочність результатів отриманих в роботі підтверджується рисунками, графіками та діаграмами.

Результатами проведених автором у кваліфікаційній роботі досліджень є наявність конкретних рекомендацій, втілення яких в практичну діяльність _____ сприятиме _____ вдосконаленню _____

Слід відзначити деякі недоліки роботи: _____

Заслужовують на увагу пропозиції _____

Таким чином, кваліфікаційна робота втілює спроби самостійних досліджень і рекомендується до захисту перед екзаменаційною комісією. Автор кваліфікаційної роботи _____ заслуговує присвоєння кваліфікації «магістр».

Рецензент: Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ, науковий ступінь, посада, місце роботи

Освіта рецензента: назва закладу вищої освіти, спеціальність

«__» «_____» 20__ року

(підпис)

Форма Подання голові екзаменаційної комісії щодо захисту кваліфікаційної роботи

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ПОДАННЯ
ГОЛОВІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ
ЩОДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

Направляється здобувач вищої освіти прізвище та ініціали до захисту кваліфікаційної роботи за освітньо-професійною програмою Політологія спеціальності 052 Політологія на тему: «_____» затвержені наказом ПДАУ від «__» _____ 20__ року №__

Кваліфікаційна робота і рецензія додаються.

Декан факультету _____ Олександр БЕЗКРОВНИЙ

Довідка про успішність

Прізвище та ініціали здобувача вищої освіти за період навчання на факультеті обліку та фінансів з 20__ року до 20__ рік повністю виконав навчальний план за освітньо-професійною програмою з таким розподілом оцінок за: 4- бальною шкалою: відмінно __%, добре __%, задовільно __%; шкалою ЄКТС: А __%; В __%; С __%; D __%; Е __%.

Методист факультету _____ Вікторія ПОТАПЕНКО

Висновок керівника кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти _____

Керівник кваліфікаційної роботи _____

(підпис) (Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

«__» _____ 20__ року

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу

Кваліфікаційна робота розглянута. Здобувач вищої освіти _____ допускається до захисту даної роботи перед екзаменаційною комісією.

Відповідальний за нормоконтроль _____ Наталія ТОКУЄВА

«__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ Тамара ШАРАВАРА

«__» _____ 20__ р.

Рекомендовано до друку радою з якості вищої освіти спеціальності «Політологія»
протокол № 1 від 2.09.2024 р.
Формат 210x297. Папір офсетний (білий 70-80 г/м²).
Ум. друк. арк. 2,67. Обл.-вид. арк. ____.
Тираж 10 пр. Гарнітура Times New Roman Суг.

Друк – кафедра політології, історії і філософії
Полтавського державного аграрного університету